

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

Факультет економіки моря
Кафедра фінансів

«ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедру

Професор НУК, д.е.н. Рогов Г.К.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти **«бакалавр»**

на тему: __Стан та використання оборотних активів підприємства

Виконав: студент 4441 групи

_____ Портянко С.С.
(підпис)

Керівник роботи:

_____ Рогов Г.К. _____
(посада ,науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Миколаїв – 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1:ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	5
1.1.Сутність оборотних активів підприємства.....	5
1.2.Нормативно-законодавча база функціонування оборотних активів підприємства.....	12
1.3.Методика формування та використання оборотних активів підприємства.....	14
РОЗДІЛ 2:АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ».....	20
2.1.Опис бізнесу ПрАТ «Завод «Фрегат».....	20
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат».....	27
2.3.Оцінка фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат».....	34
РОЗДІЛ 3:ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ».....	44
3.1.Програма заходів щодо вдосконалення показників оборотних активів на ПрАТ «Завод «Фрегат».....	44
3.2.Шляхи покращення нормативно-законодавчої бази функціонування оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат».....	46
3.3 Система раннього попередження та реагування.....	47
РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРИАЦІ НА ПРАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ».....	52
4.1.Небезпечні виробничі фактори та техніка безпеки на ПрАТ «Завод «Фрегат».....	52
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	60

Вступ

В дипломній роботі розглядається стан оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» та шляхи підвищення ефективності їх використання. Актуальність дипломної роботи полягає в тому що оборотні активи є важливим елементом господарського процесу, який впливає на параметри виробництва, а також містить значний потенціал для оптимізації в напрямку скорочення витрат, пришвидшення їх оборотності тощо.

Метою дипломної роботи є визначення шляхів вдосконалення управління оборотними активами підприємства.

Виходячи із мети були поставлені наступні завдання:

- розкрити сутність оборотних активів підприємства;
- дослідити нормативно-законодавчу базу функціонування оборотних активів підприємства;
- висвітлити методику формування та використання оборотних активів підприємства;
- проаналізувати фінансовий стан підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат»;
- оцінити фінансову стійкість ПрАТ «Завод «Фрегат»;
- надати пропозиції щодо вдосконалення показників оборотних активів на ПрАТ «Завод «Фрегат»;
- знайти шляхи покращення нормативно-законодавчої бази функціонування оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат»;
- запропонувати систему раннього попередження факторів зміни ефективності використання оборотних активів та відповідного реагування.

Об'єктом дослідження є процес формування та використання оборотних активів підприємства. Предметом дослідження є методи підвищення ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат».

У дипломній роботі були використані наступні методи дослідження: описовий та порівняльний аналіз, синтез, наукова абстракція.

Інформаційну базу дослідження склали:

- чинне законодавство і нормативні акти України;
- офіційні матеріали державної служби статистики України;
- наукові праці вітчизняних і закордонних вчених;
- дані офіційної фінансової звітності ПрАТ «Завод «Фрегат».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність оборотних активів підприємства

Для здійснення процесу виробництва продукції суб'єктам господарювання необхідні засоби виробництва, які складаються із засобів праці та предметів праці. За характером функціонування у виробничому процесі та способі перенесення вартості на створений продукт засоби праці набувають економічної форми в необоротних, а предмети праці в оборотних активах. Щоб розкрити сутність оборотних активів підприємства розглянемо визначення різних авторів в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування сутності економічної категорії «оборотні активи» вченими-науковцями

№ п/п	Автор	Визначення
1	2	3
1	Бутинець Ф.Ф.[2]	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу.
2	Білик М.Д. [3]	Оборотні активи виробничого підприємства – група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їхньої ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями.

1	2	3
3	Бланк И.А.[4]	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються протягом одного операційного циклу.
4	Демченко Т. А.[13]	Оборотні активи - сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі.
5	Єрмасова Н. Б.[15]	Оборотні активи – засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу.
6	Зві Боді, Роберт Мертон[18]	Оборотні активи – суми грошових коштів компанії та всі інші статті балансу, які протягом року передбачається перетворити в гроші.
7	Володькіна М. В.[19]	Оборотні активи – це частина активів підприємства, яка включає оборотні кошти та короткострокові фінансові інвестиції.
8	Кірейцев Г. Г.[20]	Оборотні активи – це сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції.

Організація оборотних активів зумовлена їх складом і розміщенням.

Усі оборотні активи класифікуються за такими ознаками.

1. За функціональним призначенням оборотні активи поділяються на:

а) оборотні виробничі фонди (активи, що беруть безпосередню участь у процесі виробництва: сировина, матеріали, купівельні напівфабрикати, допоміжні матеріали, тара, запасні частини, малоцінні та швидкозношувані предмети тощо);

б) фонди обігу (активи, які залучаються до сфери обігу і безпосередньої участі у виробничому процесі не беруть: готова продукція на складі, готова продукція відвантажена, грошові кошти та їх еквіваленти у національних та іноземних валютах тощо).

2. За принципами організації оборотні активи можуть бути:

а) нормовані — це такі активи, що можуть бути точно визначені і зафіксовані як планові величини: сировина, матеріали, паливо та інші

оборотні активи, обсяг яких наперед точно визначений для забезпечення безперервного процесу виробництва;

б) ненормовані — це такі оборотні активи, які не можна або надзвичайно важко точно встановити або зафіксувати у формі нормативу чи планового обсягу: продукція відвантажена, кошти в рахунках тощо.

3. За джерелом формування оборотні активи поділяються на власні, позикові і залучені:

а) власними вважаються грошові кошти підприємства, якими покриваються мінімальні розміри оборотних активів у формі запасів і витрат, необхідних для забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції. Джерелом власних оборотних активів є статутний капітал, частина якого спрямовується на формування цих же оборотних активів. Прирівняними до власних вважаються сталі пасиви. Це грошові кошти цільового призначення, які не належать підприємству, але в результаті діючої системи розрахунків вони постійно перебувають у господарському обігу підприємства. До них належить мінімальна (стала) заборгованість із заробітної плати працівникам, відрахувань на соціальні заходи, резерв майбутніх платежів, аванси покупців тощо;

б) позиковими є грошові кошти, які підприємства отримують у формі банківських кредитів для створення сезонних запасів матеріальних цінностей та покриття тимчасових виробничих витрат;

в) залученими називаються грошові кошти, які не надаються підприємству у позичку на термін до одного року з оформленням боргового зобов'язання, та грошові кошти, які не належать підприємству, але внаслідок діючої системи розрахунків тимчасово перебувають у його обігу. Найбільш поширеною формою залучених коштів виступає комерційний кредит та кредиторська заборгованість.[35]

Від джерел формування оборотних активів значною мірою залежить швидкість обігу оборотних коштів та ефективність їхнього використання. Рациональна структура джерел формування оборотних коштів (власних,

позикових і залучених) здійснює позитивний вплив на виробничий процес та організацію фінансової діяльності на підприємстві.

4. За ступенем ліквідності та ризику вкладення оборотні активи можуть бути:

а) високоліквідні, вони включають грошові кошти в касі та на поточних і валютних рахунках, а також вкладені у цінні папери;

б) середньоліквідні, вважається, що до них належать товари відвантажені та дебіторська заборгованість;

в) низьколіквідні, вони включають вкладення оборотних коштів у виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, невідвантажена готова продукція. Це зумовлено тим, що ця частина оборотних активів є найбільш віддаленою від моменту реалізації і найбільше залежить від кон'юнктури ринку.[5]

В обліку і звітності оборотні активи класифікують наступним чином:

– запаси (виробничі запаси; незавершене виробництво; запаси готової продукції; товари, придбані з метою перепродажу);

– дебіторська заборгованість за товари (роботи, послуги);

– дебіторська заборгованість за розрахунками (з бюджетом, за виданими авансами, за нарахованими доходами, за внутрішніми розрахунками, інша);

– поточні фінансові інвестиції (вкладення в короткострокові цінні папери – облігації, векселі, казначейські зобов'язання, інші комерційні цінні папери, емітовані іншими суб'єктами ринку, банківські депозити тощо);

– грошові кошти та їх еквіваленти (в національній валюті, в іноземній валюті). До еквівалентів грошових коштів відносять високоліквідні фінансові інвестиції, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент без ризику втрат,

– інші оборотні активи.

Запасами є активи, які: утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;

перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством/установою.

Запаси включають:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;
- незавершене виробництво у вигляді деталей, вузлів, виробів, обробка й складання яких незавершені, та незакінчених технологічних процесів;
- готову продукцію, виготовлену на підприємстві та призначену для продажу;
- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;
- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більш як одного року або одного операційного циклу, якщо він триває більше одного року.

Цей вид оборотних активів характеризує обсяг вхідних матеріальних потоків, що забезпечують виробничу діяльність підприємства. Включає в себе сировину та матеріали, незавершене виробництво, готову продукцію та інші запаси. Економічний та організаційно-виробничий результат від зберігання певного виду оборотних активів в тому чи іншому обсязі носить специфічний для даного виду активів характер. Наприклад, великий запас сировини і матеріалів забезпечує неперервність виробничого процесу у випадку несподіваної нестачі запасів або дозволяє заощадити кошти при появі на ринку більш дорогих матеріалів-замінників. Велика кількість замовлень на придбання сировини та матеріалів хоча і призводить до утворення зайвих запасів, має сенс, якщо підприємство може добитися від

своїх постачальників зниження цін (оскільки великий розмір замовлення зазвичай передбачає деяку пільгу, що надається постачальником у вигляді знижки). З тієї ж причини підприємство прагне створювати достатній запас готової продукції, яка дозволяє більш економно і ефективно управляти виробництвом і реалізацією. Завдання фінансового менеджера – виявити і оптимізувати результати і витрати, пов'язані зі зберіганням товарно-матеріальних цінностей і готової продукції в запасах.[36]

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Дебіторська заборгованість представляє собою фінансові зобов'язання юридичних і фізичних осіб за розрахунками за товари, роботи, послуги, видані аванси тощо. Специфічний елемент дебіторської заборгованості – векселі до одержання, що є по суті цінними паперами. До заборгованості, не пов'язаної з реалізацією продукції, робіт та послуг, відносять заборгованість за розрахунками з бюджетом, заборгованість по нарахованих доходах, інші види заборгованості. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – це заборгованість фінансових і податкових органів перед підприємством, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету. Одним із завдань фінансового менеджера з управління дебіторською заборгованістю є визначення ризику неплатоспроможності покупців, розрахунок прогнозного значення резерву по сумнівних боргах, а також надання рекомендацій щодо роботи з фактично або потенційно неплатоспроможними покупцями.

Розрізняють поняття поточної, довгострокової та безнадійної дебіторської заборгованості.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокова дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Грошові кошти та їх еквіваленти – найбільш ліквідна частина оборотного капіталу підприємства. До грошових коштів відносяться гроші в касі, на розрахункових і депозитних рахунках. До еквівалентів грошових коштів відносяться високоліквідні короткострокові фінансові вкладення. Вибираючи між готівковими коштами і цінними паперами, фінансовому менеджеру доводиться вирішувати завдання подібне тому, що стоїть перед менеджером з виробництва, – пошук оптимальної величини запасу. Завжди існують переваги, пов'язані зі створенням великого запасу грошових коштів. Це дозволяє скоротити ризик виснаження готівки, дає можливість на лише своєчасно розрахуватися з кредиторами, але і брати участь в вигідних інвестиційних проектах, що несподівано можуть виникнути. З іншого боку, втрати від зберігання тимчасово вільних, невикористаних грошових коштів можна умовно вважати "упущеною вигодою" у розмірі неотриманого прибутку при можливому короткостроковому інвестуванні. Таким чином, фінансовому менеджеру необхідно вирішити питання про оптимальний запас готівкових коштів.

За періодом функціонування оборотних активів виділяють такі їх види:

– постійна (системна) частина оборотних активів являє собою незмінну частину, яка не залежить від сезонних та інших коливань обсягів операційної діяльності підприємства і не пов'язана з формуванням запасів товарно-матеріальних цінностей сезонного зберігання, дострокового завою та цільового призначення. Іншими словами, вона розглядається як мінімальний обсяг оборотних активів, необхідний підприємству для здійснення операційної діяльності.

– змінна частина оборотних активів являє собою варіативну їх частину, яка пов'язана із сезонним зростанням обсягу виробництва і реалізації продукції, необхідністю формування в окремі періоди господарської діяльності підприємства запасів товарно-матеріальних цінностей сезонного зберігання, дострокового завозу та цільового призначення або необхідністю створення страхового запасу. У складі цього виду оборотних активів виділяють зазвичай максимальну і середню їх частину.[6]

1.2.Нормативно-законодавча база функціонування оборотних активів підприємства

На сьогоднішній день для дослідження питань аналізу управління оборотними активами спеціалісти змушені вивчати, яким чином визначені питання обліку оборотних активів в різних нормативно-законодавчих документах , та як це врегульовано поточним законодавством.

Важливо, що визначальний вплив на забезпечення обліково-аналітичного процесу в Україні здійснює комплекс відповідних нормативно-правових документів, які, на нашу думку, доцільно систематизувати у вигляді п'яти основних рівнів:

1. Конституція України, Кодекси законів і Закони України.
2. Укази й розпорядження Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України.
3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові документи щодо бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які затверджуються Міністерством фінансів України.
4. Нормативно-правові акти (інструкції, положення, вказівки) та методичні рекомендації Міністерства фінансів та інших органів, що

розробляються і затверджуються на основі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

5. Рішення (накази, розпорядження) щодо організації і ведення бухгалтерського обліку безпосередньо на рівні підприємства.[7]

Розглянемо основну нормативно-законодавчу базу яка регулює функціонування оборотних активів підприємства на основі таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Основні компоненти нормативно-бази оборотних активів підприємства

Найменування документа	Сутність нормативно-правового документу
1	2
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»[8]	Використовується при визначенні правових засад організації та регулювання, складанні фінансової звітності, ведення бухгалтерського обліку.
П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Наказ Мінфіну від 07.02.2013 № 73[9]	Дане положення встановлює: мету складання фінансових звітів; їх склад; звітний період; якісні характеристики і принципи, якими слід користуватися під час складання фінансових звітів; вимоги до розкриття інформації у фінансових звітах.
П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах". Наказ Мінфіну від 28.05.99 р. № 137.[29]	В якому розглядається порядок виправлення помилок, внесення і розкриття інших змін у фінансовій звітності.
П(С)БО 15 "Доходи". Наказ Мінфіну від 29.11.99 р. № 290.[30]	Це положення визначає визнання і класифікацію доходів, оцінку доходів, розкриття інформації про доходи в примітках до фінансової звітності.
П(С)БО 16 "Витрати". Наказ Мінфіну від 31.12.99 р. № 318.[31]	Описує порядок визнання витрат, їх склад і розкриття інформації про витрати в примітках до фінансової звітності.
Порядок надання фінансової звітності. Наказ КМУ від 28.02.2000 р. № 419[32]	В порядку розглядається, кому представляється фінансова звітність, в які терміни, а також в яких випадках проводиться інвентаризація активів і зобов'язань підприємства.

1	2
План рахунків бухгалтерського обліку і інструкція по його застосуванню. Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р.[33]	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації для складання звіту про фінансові результати.

Найбільш повний обсяг інформації, який необхідний при проведенні аналізу, суб'єкти аналізу отримують з числа фактографічної інформації. Більша частина фактографічної інформації формується бухгалтерським підрозділом підприємства. Але крім облікової, до складу фактографічної інформації входять дані, які надає відділ кадрів, відділ податкового обліку, фінансовий відділ підприємства.

1.3.Методика формування та використання оборотних активів підприємства

Оборотні активи підприємства формують з джерел, які можна поділити на 3 групи: власні, прирівняні до власних (додатково залучені) й позичені (рис. 1.1).

Розмір власних оборотних коштів, що закріплені за підприємством, не є постійною величиною. Суму власних оборотних коштів під час складання фінансового плану щорічно уточнюють у зв'язку зі зміною обсягу виробництва, асортименту продукції, умов постачання і збуту. Окрім того, на підприємствах виникають проблеми з несвоєчасним надходженням коштів за відвантажену продукцію, нагромадженням на складі нереалізованої готової продукції, несвоєчасним і неповним виконанням договірних зобов'язань постачальниками та через інші обставини, що спричиняють потребу в додаткових коштах.

Покрити цю потребу лише власними джерелами стає практично неможливим. Тому формувати оборотні кошти лише за рахунок власних

джерел нині економічно недоцільно, оскільки це знижує можливості підприємства щодо фінансування власних витрат і збільшує ризик виникнення фінансової нестабільності підприємства. У такому разі підприємство вимушене звертатися до позичання і залучення фінансових ресурсів у вигляді короткострокових кредитів банку та інших кредитів, комерційного кредиту, кредиторської заборгованості.

Рис. 1.1. Джерела формування оборотних активів підприємства

Як правило, мінімальну потребу підприємства в оборотних коштах покривають за рахунок таких власних джерел: статутного капіталу, відрахування від прибутку у фонди спеціального призначення; цільового фінансування та цільових надходжень (із бюджету, галузевих і міжгалузевих позабюджетних фондів).[10]

Головним питанням управління оборотними коштами підприємства, як і у випадку з основними фондами, є підвищення ефективності їх використання, тобто отримання максимального результату з мінімальними вкладеннями в оборотні кошти.

Ефективне використання оборотних коштів - це таке їх функціонування, під час якого забезпечується стійкий стан фінансових ресурсів та досягаються найвищі результати діяльності при найменших витратах підприємства.

Важливим показником ефективності використання оборотних коштів є оборотність. Для кращого розуміння змісту поняття розглянемо, що з себе представляє оборот оборотних коштів (рис 1.2).

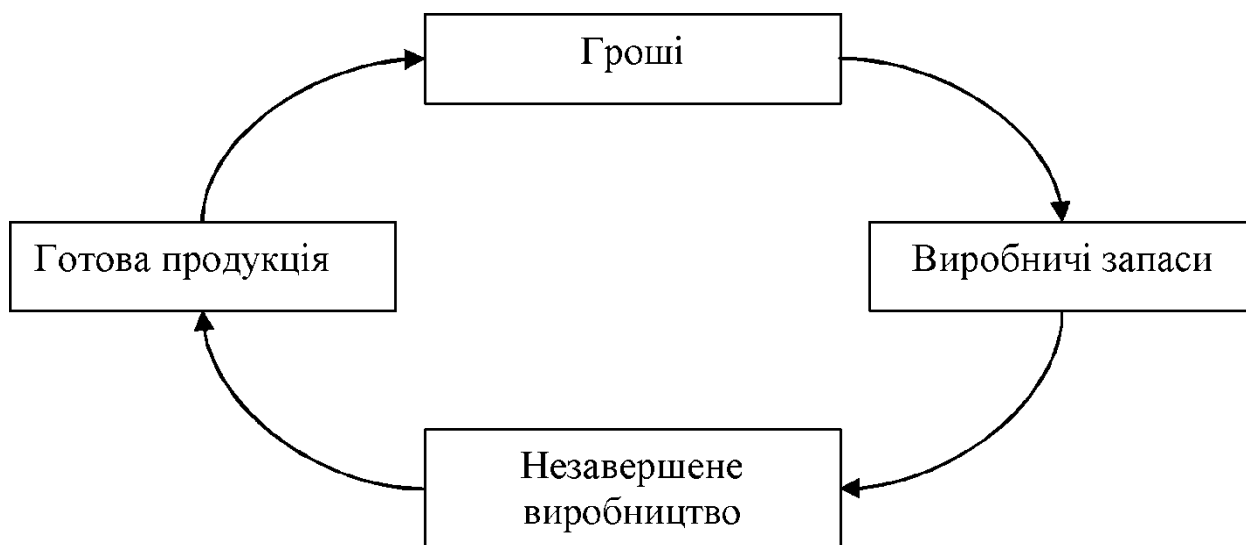

Рис. 1.2 - Оборот оборотних коштів на підприємстві

Оборот оборотних коштів - це тривалість повного обігу засобів з моменту придбання оборотних коштів (покупки сировини) до виходу та реалізації готової продукції.

Головною задачею управління оборотними коштами підприємства є максимально можливе скорочення тривалості їх обороту, через те, що від тривалості обороту оборотних коштів залежить величина необхідних підприємству коштів для здійснення процесу виробництва та реалізації продукції.

Показники оборотності оборотних коштів:

1) коефіцієнт оборотності - показує скільки оборотів можуть зробити оборотні кошти за певний період часу:

$$K_{об} = \frac{РП}{З_c}, \quad (1.1)$$

де РП - реалізована за період продукція, грн.;

З_с - середньорічний залишок оборотних коштів, грн.

2) коефіцієнт завантаження - показує скільки оборотних коштів підприємства приходить на 1 грн реалізованої продукції:

$$K_3 = \frac{З_c}{РП}, \quad (1.2)$$

3) тривалість одного обороту (у днях):

$$T_{об} = \frac{360}{K_{об}}, \quad (1.3)$$

Розглянемо порядок визначення розмірів середньорічного залишку оборотних коштів:

$$З_c = \frac{З_1 + З_2 + \dots + З_{12}}{12}, \quad (1.4)$$

де $З_i$ - середньомісячні залишки оборотних коштів, грн.

В результаті прискорення оборотності оборотних коштів відбувається:

1) збільшення обсягу виробленої продукції на кожну грошову одиницю поточних витрат підприємства;

2) вивільнення частини коштів з обороту при збереженні обсягів виробленої продукції та створення за їх рахунок додаткових резервів для розширення виробництва.

Обсяг вивільнених за рахунок скорочення обороту оборотних коштів можна визначити наступним чином:

$$\Delta З_c = (РП_3 / 360) \times (T_6 - T_3) \quad (1.5)$$

де $РП_3$ - обсяг реалізованої продукції в звітному році, грн.;

T_6 , T_3 - середня тривалість одного обороту оборотних коштів у базовому та звітному роках, дні.

Підвищення ефективності використання оборотних коштів можливе за рахунок таких заходів:

1) скорочення строків виготовлення продукції в результаті механізації робіт, удосконалення технологічних процесів;

2) зменшення обсягів виробничих запасів за рахунок поліпшення організації матеріально-технічного постачання, зменшення дальності їх транспортування;

3) економія матеріальних ресурсів, їх краще зберігання, суворе дотримання норм витрат;

4) удосконалення розрахунків із замовниками, поліпшення фінансової та платіжної дисципліни.[23]

Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Оборотні активи — це такі активи у формі предметів праці, які можуть бути перетворені у грошові кошти протягом одного календарного року або одного виробничого циклу. Постійна їх наявність забезпечує безперервний процес виробництва. Характерною особливістю оборотних активів є їх повне використання в кожному виробничому циклі та повне перенесення своєї вартості на готову продукцію.

2. В нашій країні основним документом, що визначає порядок забезпечення та регламентує формування обліковоаналітичного процесу на підприємстві, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»

3. Оборотні активи підприємства формуються з 3 джерел:

- власні;
- прирівняні до власних (додатково залучені);
- позичені.

4. Оборот оборотних коштів - це тривалість повного обігу засобів з моменту придбання оборотних коштів до виходу та реалізації готової продукції.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»

2.1.Опис бізнесу ПрАТ «Завод «Фрегат»

Організаційна структура ПрАТ складається з органів управління, служб технічного та матеріального забезпечення, виробничих підрозділів, фінансово-економічних підрозділів, соціально-побутової сфери та адміністративних служб, які підпорядковані голові Правління. Приватне акціонерне товариство "Завод"Фрегат" (надалі - "Товариство") є правонаступником публічного та відкритого акціонерного товариства "Завод "Фрегат", яке в свою чергу було правонаступником державного підприємства "Завод "Фрегат". ПрАТ «Завод «Фрегат» перейменовано на підставі рішення загальних зборів акціонерів від 12.04.2017 року, протокол № 20. ПАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ» перейменовано на підставі рішення загальних зборів акціонерів від 28.04.2011р. протокол № 14. ВАТ "Завод "Фрегат" створено наказом Міністерства машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії України від 31 серпня 1994р. №1208, шляхом корпоратизації державного підприємства "Завод "Фрегат". Відповідно до п.15 Положення про порядок корпоратизації підприємств, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.1993р. № 508, ВАТ "Завод "Фрегат" є правонаступником майна корпоратизованого державного підприємства "Завод "Фрегат", яке передано до його статутного фонду. В процесі корпоратизації майна державного підприємства "Завод "Фрегат", засновником була держава в особі Міністерства машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії України. Місцезнаходження: Україна, 55210, Миколаївська область, м. Первомайськ, вул. Корабельна, буд. 50/1. Дата первинної реєстрації - 16.09.1994р. Орган державної реєстрації -

Виконавчий комітет Первомайської міської ради народних депутатів. Засновник - держава в особі Міністерства машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії України. Дата останньої реєстрації - 07.12.2005р. Орган державної реєстрації - Виконавчий комітет Первомайської міської ради. На 31 грудня 2020 року загальна чисельність акціонерів - 7203 осіб. Дані щодо складу акціонерів: Відсоток володіння Усього - належить юридичним особам 97,3982 %СК Фізичні особи (7 188 осіб - громадяни України) 2,6018 %СК 100,00 %СК Основними видами діяльності Товариства є:

28.30 – Виробництво машин та устаткування для сільського та лісового машинобудування ;

28.99 – Виробництво інших машин і устаткування спеціального призначення, н.в.і.у. ;

22.19 – Виробництво інших гумових виробів ;

22.21 – Виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас ;

24.33 – Холодне штампування та гнуття;

25.21 – Виробництво радіаторів і котлів центрального опалення;

25.50 –Кування, пресування, штампування, профілювання; порошкова металургія;

25.62 – Механічне оброблення металевих виробів;

85.32 – Професійно-технічна освіта;

46.77 – Оптова торгівля отходами та брухтом;

46.90 – Неспеціалізована оптова торгівля;

68.10 – Купівля та продаж власного нерухомого майна;

33.11 – Ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів;

33.12 – Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення.

Середньооблікова чисельність працюючих становила: за 2019р. - 460 осіб за 2020р. - 409 осіб Філії підприємства: Східна філія Приватного акціонерного товариства "ЗАВОД "ФРЕГАТ" - є відокремленим підрозділом

ПрАТ "ЗАВОД "ФРЕГАТ", який розташований на одній з Товариством території, не юридична особа, здійснює свою діяльність від імені Товариства. Філія створена згідно з рішенням Наглядової ради Товариства - протокол № 32 від 01.08.2011р. Дата державної реєстрації - 01.08.2011р. Орган державної реєстрації - Виконавчий комітет Первомайської міської ради. Місцезнаходження: Україна, 55200, Миколаївська область, м. Первомайськ, вул. Театральна(Дзержинського), буд. 33. Основними видами діяльності Філії є:

25.21 – Виробництво радіаторів і котлів центрального опалення ;

28.30 – Виробництво машин та устаткування для сільського та лісового машинобудування ;

28.99 – Виробництво інших машин і устаткування спеціального призначення, н.в.і.у. ;

22.19 – Виробництво інших гумових виробів;

22.21 – Виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас ;

33.12 – Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення ;

33.11 – Ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів ;

25.62 – Механічне оброблення металевих виробів ;

25.50 –Кування, пресування, штампування, профілювання; порошкова металургія ;

24.33 – Холодне штампування та гнуття .

Середньооблікова чисельність працюючих Філії становить: за 2019р. - 45 осіб за 2020р. - 41 осіб Дніпровська філія Приватного акціонерного товариства "ЗАВОД "ФРЕГАТ" - є відокремленим підрозділом ПрАТ "ЗАВОД "ФРЕГАТ", розташована на відокремленій території, не юридична особа, здійснює свою діяльність від імені Товариства.

Філія створена згідно з рішенням Наглядової ради Товариства - протокол №5 від 28.01.2013р. Дата державної реєстрації - 31.01.2013р. Орган

державної реєстрації - Виконавчий комітет міської ради. Місце знаходження: Україна, 49600, м. Дніпропетровськ, вул. Павла Нірінберга(Баумана), буд. 10.

Основними видами діяльності Філії є:

28.30 – Виробництво машин та устаткування для сільського та лісового машинобудування;

24.33 – Холодне штампування та гнуття;

22.21 – Виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас;

22.19 – Виробництво інших гумових виробів;

33.12 – Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення;

33.11 – Ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів;

28.99 – Виробництво інших машин і устаткування спеціального призначення, н.в.і.у.;

25.62 – Механічне оброблення металевих виробів;

25.50 – Кування, пресування, штампування, профілювання; порошкова металургія;

25.21 – Виробництво радіаторів і котлів центрального опалення;

68.10 – Купівля та продаж власного нерухомого майна;

85.32 – Професійно-технічна освіта.

Чисельність працюючих Філії становила : на 31.12.19р. - 26 осіб на 31.12.20р. - 26 осіб

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (осіб) - 455; Середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом (осіб) -18; Чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) (осіб) - 4. Фонд оплати праці за 2020 рік становить 47 042,5 тис. грн. Середня зарплата одного штатного співробітника за рік склала 9 586,82 грн., і в порівнянні з минулим роком збільшилася на 114,42%. Підприємство забезпечує згідно вимог законодавства: рівні можливості працевлаштування; повагу прав людини; умови праці на робочому місці, за сумлінне виконання трудових обов'язків

застосовуються заохочення: оголошення подяки та видача премії. Матеріальна мотивація персоналу виражається у вигляді встановлених посадових окладів та у вигляді змінної винагороди (премії), яка нараховується за підсумками роботи за поточний місяць. Максимальний розмір премії становить 25 % від посадового окладу. Працівники підприємства мають можливість безкоштовно пройти навчання на заводі та отримати другу робітничу професію. На протязі 2020 року підготовлено нових кадрів по робочим професіям - 36 чол. Проведена перепідготовка кадрів з отриманням суміжної професії - 33 чол. Підвищено кваліфікацію - 10 чол.

Товариство не належить до будь-яких об'єднань підприємств.

ПрАТ "ЗАВОД "ФРЕГАТ" не провадить спільну діяльність з іншими організаціями, підприємствами, установами.

Згідно з наказом № 1 від 03.01.2017 року, на підприємстві затверджена облікова політика з урахуванням вимог МСФЗ. Запаси відображено в балансі за первинною собівартістю. Фінансова звітність складена відповідно до вимог МСФЗ. Бухгалтерський облік ведеться бухгалтерською службою під керівництвом головного бухгалтера. Метод списання витрат на виробництво здійснюється по середньозваженої собівартості та згідно нормативних витрат. Резерв безнадійних боргів створюється. Створюється резерв відпусток. Амортизація нараховується за прямолінейним методом. Забезпечення відображення господарських операцій здійснюється згідно робочого Плану рахунків.

Продукція заводу - машини сільськогосподарські для рослинництва, виробу гідравлики, продукція для шляхобудівництва, обладнання технологічне для переробних галузей агропромислового комплексу, товари широкого вжитку. Підприємство надає послуги з оцінювання металевих конструкцій та металообробки. Підприємство експортує захисні огорожі для автомобільних шляхів до Німеччини, Нідерландів, Китаю, та країн СНД. Найбільшими іноземними споживачами є такі фірми, як BVB Baustahl und

Blechverarbeitungsgesellschaft mb, Scuer GmbH (Німеччина), Meerman Technisch Buro B.V. (Нідерланди), Agorada (Польща). Також підприємство експортує сільськогосподарські машини для рослинництва до країн СНД. Решту всієї виготовленої продукції підприємство реалізує в межах України. У 2020 році виробництво сільськогосподарських машин для рослинництва склало 32,0 % до всього обсягу товарної продукції, виробленої ПрАТ "ЗАВОД "ФРЕГАТ", виробництво захисних огорож для автошляхів та металоконструкцій -53,0 % до всього обсягу, інші види продукції -18,0 % . Освоєння нових видів продукції, поліпшення якості та експлуатаційних характеристик продукції, позитивно впливає на результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

За період діяльності підприємства у 2020 році, вартість активів товариства змінилась. Зміна активів відбулась за рахунок: - придбання основних засобів - 5255,0 тис.грн., - проведення ремонтів існуючих основних засобів на сумму - 280,00 тис.грн. - списання морально та фізично зношеного обладнання - 24358,0 тис.грн.

Емітентом у звітному році не вкладалися значні правочини щодо основних засобів. Основні засоби не перебувають в оренді, заставі, іпотеці. На території підприємства розміщені чотири виробничих корпуси, цех гарячого цинкування, малярний цех, будівлі допоміжних цехів. За звітний рік задіяно три виробничі корпуси, загальною площею 110050 м кв., встановлено 16 одиниць технологічного обладнання. Активи утримуються на балансі, основні засоби знаходяться за юридичною адресою Товариства: вул. Корабельна, 50/1, м. Первомайськ, Миколаївська обл. На використання активів Товариства екологічні питання не позначаються. Плани щодо капітального будівництва, розширення та вдосконалення основних засобів відсутні. Планується здійснювати поточні ремонтні роботи будівель та споруд, ремонт покрівлі виробничих корпусів за рахунок власних коштів в сумі 3,2 млн, грн та капітальний ремонт обладнання основного технологічного обладнання 4,7 млн. грн. Прогноз щодо зростання

виробничих потужностей відсутній. Ступінь завантаження основних засобів емітента складає 35 %. Робота підприємства не зашкоджує довкіллю та відповідає встановленим / зареєстрованим діючим нормативним актам діючого законодавства, які передбачають застосування заходів із захисту довкілля. Товари виготовлені із екологічно безпечних матеріалів та відповідає вимогам охорони праці, екології та пожежної безпеки. Технічні та якісні характеристики виробленої продукції, викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин, відходи, випромінювання та шум, що утворюються під час надання послуг, відповідають вимогам чинного законодавства із захисту довкілля та основним вимогам державної політики України в галузі захисту довкілля, а також вимогам чинного природоохоронного законодавства під час його належної експлуатації.

У зв'язку з нещодавнім швидкоплинним розвитком пандемії коронавірусу (COVID-19) багатьма країнами, зокрема Україною, було запроваджено карантинні заходи, що суттєво вплинуло на рівень і масштаби ділової активності учасників ринку. Очікується, що як сама пандемія, так і заходи щодо мінімізації її наслідків можуть вплинути на діяльність компаній у різних галузях. Товариство розцінює цю пандемію як некоригувальну подію після звітного періоду, кількісний ефект якої натепер неможливо оцінити з достатнім ступенем упевненості. З березня 2020 року спостерігається суттєва волатильність на фондових, валютних і сировинних ринках, включаючи падіння цін на нафту й зниження курсу української гривні стосовно долара США та євро. Наразі керівництво Товариства проводить аналіз можливого впливу мінливих мікро- та макроекономічних умов на фінансовий стан і результати діяльності Товариства.

Розвиток виробництва протягом 2020 року відбувався за рахунок власних коштів.

Вартість укладених, але ще не виконаних договорів (контрактів) на кінець звітного періоду (загальний підсумок) та очікувані прибутки від виконання цих договорів

У звітному періоді підприємством невиконаних договорів не має.

Підприємство планує у 2021 році нарощувати випуск ДМУ "Фрегат" та сільськогосподарських машин для рослинництва. За рахунок модернізації виробництва шляхових огорож для автошляхів планується збільшити продуктивність виготовлення означеної продукції. Реконструкція цеху гарячого цинкування дозволить збільшити надання послуг з оцинкування металевих конструкцій. Модернізація цеху 006 дозволить виготовляти нові вироби гідравліки для потреб українських підприємств.[22]

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат»

Структуру і динаміку фінансового стану підприємства можливо дослідити за допомогою порівняльного аналітичного балансу. Порівняльний аналітичний баланс дає змогу оцінити фінансовий стан підприємства у найбільш узагальненому вигляді за допомогою ряду характеристик оцінки активів, власного капіталу та зобов'язань. Схемою аналітичного балансу охоплена велика множина показників, які характеризують статистику і динаміку фінансового стану підприємства. Цей баланс містить показники як горизонтального, так і вертикального аналізу. Групування статей балансу для складання аналітичного балансу наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Групування статей балансу для складання аналітичного балансу підприємства

Статті балансу	Код рядка балансу
1	2
Активи разом	1300
1. Необоротні активи	1095
2. Оборотні активи	1195+1200
2.1. Запаси	1100

Продовження табл.2.1

1	2
2.2. Кошти у розрахунках	1125+1135+1155+1170+1190
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	1160+1165
Пасиви разом	1900
1. Власний капітал	1495
1.1. Статутний капітал	1400+1425+1430
1.2. Додатковий капітал	1405+1410
1.3. Резервний капітал	1415
1.4. Нерозподілений прибуток	1420
2. Позиковий капітал	1595+1695+1700
2.1. Довгострокові зобов'язання	1595+1665+1700
2.2. Короткострокові кредити та позики	1600
2.3. Поточні зобов'язання за	1610+1615+1620+1625+1630+1690

На підставі таблиці 2.1 складемо аналітичний баланс ПрАТ «Завод «Фрегат» і надамо його в табл. 2.2.

Розрахунки свідчать, що підприємство на кінець 2018 року має загальну вартість майна у розмірі 365117 тис. грн. За останні два роки спостерігаємо його зменшення на 70867 тис. грн. або на 19,4%, причому за 2019 відбулося зростання вартості майна, а за 2020 рік – навпаки вартість майна зменшилася. Це свідчить про ріст виробничих можливостей підприємства в 2019-2020 роках.

На кінець 2018 року оборотні активи склали 69,40% загальної вартості майна підприємства або 253379 тис.грн., а на кінець 2020 року – вже 62,13 % або 182829 тис.грн. Отже, за абсолютним розміром оборотні активи зменшилися на 70550 тис.грн., а за питомою вагою зменшилися на 7,27%. Все це свідчить про зниження оборотності майна підприємства.

У структурі оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» на кінець 2018 року переважає вартість запасів. Причому їх частка в загальній вартості майна на кінець 2018 року складала 37,19%, на кінець 2019 року – 38,23%, 2020 – 39,13%.

Вкрай низькою у загальній вартості майна підприємства залишається питома вага високоліквідних активів — грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень, та спостерігається тенденція її зменшення протягом 2018 – 2020 років. Так, на кінець 2018 року вона становила 17,69%, на кінець 2019 – 15,87%, на кінець 2020 – 1,74%. Таким чином, слід відмітити, що протягом аналізованого періоду відбуваються зміни в бік зниження ліквідності оборотних активів підприємства.

Далі здійснимо аналіз капіталу підприємства.

Як бачимо з таблиці 2.2, за 2018-2020 роки спостерігаємо його зменшення на 70867 тис. грн. На таке зменшення загальної величини всіх фінансових ресурсів підприємства вплинуло зменшення джерел позикових коштів, які зменшилися за цей період на 74762 тис. грн.

Власний капітал ПрАТ «Завод «Фрегат» протягом аналізованих 2019-2020 років має тенденцію до зменшення, причому за 2019 рік він збільшився на 14282 тис. грн. або і на 3,04% за питоною вагою, а за 2020 рік зменшився на 10387 тис. грн. або за питоною вагою зменшився на 0,7%. Отже, за 2019-2020 роки відбулося зниження фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат».

Збільшення величини власного капіталу як у 2019, так у 2020 роках було викликане в першу чергу збільшенням розміру додаткового капіталу на підприємстві. Якщо на кінець 2018 року додатковий капітал становив 15998 тис. грн. а питома вага 4,38%, то на кінець 2019 року він становив 17600 тис. грн., хоча питома вага зменшилася до 4,31%, а на кінець 2020 року – збільшився до 31968 тис. грн. та питома вага становила 10,86%. Все це свідчить про прибуткову діяльність ПрАТ «Завод «Фрегат».

Таблиця 2.2

Аналітичний баланс ПрАТ «Завод «Фрегат» (станом на кінець 2020 року)

Статті балансу	На кінець 2018		2019		2020		Відхилення (+: -)			
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	2020 року від 2018 року		2020 року від 2019 року	
							суми, тис. грн	питомої ваги, %	суми, тис. грн	питомої ваги, %
Активи разом	365117	100,00	408801	100,00	294250	100,00	-70867	-	-114551	-
1. Необоротні активи	111 738	30,60	108 791	26,61	111 421	37,87	-317	7,27	2630	11,26
2. Оборотні активи	253379	69,40	300010	73,39	182829	62,13	-70 550	-7,27	-117181	-11,26
2.1. Запаси	135791	37,19	156271	38,23	115145	39,13	-20 646	1,94	-41126	0,90
2.2. Кошти у розрахунках	53015	14,52	78844	19,29	62563	21,26	9 548	6,74	-16281	1,97
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	64573	17,69	64895	15,87	5121	1,74	-59 452	-15,95	-59774	-14,13
2.4. Необоротні активи, утримувані для продажу	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Пасиви разом	365117	100	408806	100	294250	100	-70867	-	-114556	-
1. Власний капітал	15401	4,22	29683	7,26	19296	6,56	3895	2,34	-10387	-0,7
1.1. Статутний капітал	10 967	3,00	10 967	2,68	10 967	3,73	0	0,73	0	1,05
1.2. Додатковий капітал	15 998	4,38	17 600	4,31	31 968	10,86	15970	6,48	14368	6,55
1.3. Резервний капітал	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
1.4. Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)	-11 564	-3,17	1 116	0,27	-23 639	-8,03	-12075	-4,86	-24755	-8,3
2. Позиковий капітал	349716	95,78	379123	92,74	274954	93,44	-74762	-2,34	-104169	0,7
2.1. Довгострокові зобов'язання	9436	2,58	4076	1,00	3759	1,28	-5677	-1,30	-317	0,28
2.2. Короткострокові кредити та позики	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
2.3. Поточні зобов'язання за розрахунками	340280	93,20	375047	91,74	271195	92,16	-69085	-1,04	-103852	0,42

Протягом 2018-2020 років незмінною залишається величина статутного капіталу ПрАТ «Завод «Фрегат», складаючи 10967 тис.грн., але питома вага статутного капіталу в загальній вартості капіталу зменшується за 2018-2019 роки з 3% до 2,68%, що також пов'язано зі збитковою діяльністю підприємства. Але в період 2019-2020 років питома вага статутного капіталу збільшилася з 2,68% до 3,73%.

Аналізуючи позиковий капітал у 2019-2020 роках, слід зазначити, що він представлений поточними зобов'язаннями за розрахунками, довгостроковими зобов'язаннями та короткостроковими кредитами. Довгострокові зобов'язання, та їх вартість на кінець 2018 року складала 9436 тис.грн., а питома вага в загальній вартості капіталу – 2,58%, на кінець 2019 року їх величина складала вже 4076 тис.грн., питома вага – 1%, а на кінець 2020 року величина довгострокових зобов'язань складала 3759 тис.грн., а питома вага 1,28%.

Найбільшою складовою позикового капіталу ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2018-2020 роках є поточні зобов'язання за розрахунками. Якщо на кінець 2018 року їх вартість становила 340280 тис.грн., а питома вага в загальній вартості капіталу – 93,20%, на кінець 2019 року – відповідно 375047 тис.грн. і 91,74%, а на кінець 2020 року – 271195 тис.грн., а питома вага 92,16%. Таку ситуацію можна вважати позитивною з точки зору залучення додаткових джерел фінансування підприємства. Однак взагалі поточні зобов'язання призначені в основному для покриття поточних потреб, і в будь-який час кредитори можуть вимагати повернення боргів, а за несвоєчасне погашення можуть нараховуватися штрафи, пені.

Аналіз структури капіталу підприємства показує, якщо на кінець 2018 року співвідношення між власним та позиковим капіталом було на рівні 4,22% проти 95,78%, то вже на кінець 2020 року структура змінилась і складала 6,56% джерел власних коштів проти 93,44% позикових. Тобто питома вага власного капіталу за два роки збільшилась на 2,34%. Зазначена тенденція має позитивний характер, оскільки за результатами такого

господарювання ПрАТ «Завод «Фрегат» хоч і на незначну частку але стає більш незалежним від зовнішніх джерел фінансування.

Розподіл джерел власних і позикових коштів у 2019-2020 роках не є задовільним.

В балансі ПрАТ «Завод «Фрегат» відсутні статті «Вилучений капітал», «Неоплачений капітал», що є позитивним моментом в діяльності підприємства.

Оптимальною структурою балансу вітчизняного підприємства є співвідношення:

1. Необоротні активи $< 56\%$.
2. Оборотні активи $> 44\%$.
3. Власний капітал + забезпечення майбутніх витрат і платежів + доходи майбутніх періодів $\geq 60\%$.
4. Довгострокові зобов'язання ≈ 0 .
5. Поточні зобов'язання $\leq 40\%$.

Для ПрАТ «Завод «Фрегат» виконуються тільки два співвідношення (перше, друге), тобто структура балансу не є оптимальною.

Поряд з побудовою порівняльного аналітичного балансу для одержання загальної оцінки динаміки фінансового стану за звітний період зіставимо зміни підсумку балансу зі змінами фінансових результатів господарської діяльності за звітний період, наприклад зі зміною виторгу від реалізації продукції, інформація про яку міститься у ф. № 2 річної звітності. Зіставлення здійснюється шляхом порівняння коефіцієнтів приросту виторгу від реалізації продукції (K_B) і середнього значення підсумку балансу за звітний період (K_6). Якщо $K_6 > K_B$, то в звітному періоді використання фінансових ресурсів підприємства було більш ефективним, чим у попередньому періоді; якщо $K_6 < K_B$ — менш ефективним. Визначення коефіцієнтів росту валюти балансу та виручки здійснюється наступним чином:

$$K_{\delta} = \frac{B_{cp1} - B_{cp0}}{B_{cp0}} * 100, \quad (2.1)$$

де B_{cp1}, B_{cp0} – величина підсумку балансу за звітний і попередній роки.

Коефіцієнт росту виручки від реалізації продукції K_B :

$$K_B = \frac{V_1 - V_0}{V_0} * 100, \quad (2.2)$$

де V_1, V_0 – виручка від реалізації продукції за звітний і попередній періоди.

Розрахуємо коефіцієнти росту валюти балансу і коефіцієнти росту виручки від реалізації продукції в 2019 та 2020 роках (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Коефіцієнти росту валюти балансу і виручки від реалізації

ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019 і 2020 роках

Показник	2019 рік	2020 рік
1	2	3
1. Коефіцієнт росту валюти балансу K_{δ}	11,97%	-28,02%
2. Коефіцієнт росту виручки від реалізації продукції K_B	8,33%	21,72%
Порівняння коефіцієнтів росту валюти і росту виручки від реалізації продукції	$K_B < K_{\delta}$	$K_B > K_{\delta}$

За результатами розрахунків коефіцієнтів росту валюти балансу і коефіцієнтів росту виручки від реалізації продукції в 2019 та 2020 роках можна зробити висновок, що в 2019 році використання фінансових ресурсів

ПрАТ «Завод «Фрегат» було менш ефективним ніж у 2018 році, а в 2020 році – більш ефективним ніж у 2019 році.

2.3.Оцінка фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат»

У господарській діяльності підприємству постійно доводиться визначати чи відповідають ресурси, які до нього надходять, вимогам, які пред'являються до активів. Перш за все результати таких операцій необхідні самому підприємству, а також користувачам його фінансової звітності для отримання об'єктивної інформації про реальний розмір вартості майна підприємства. Тому важливо за допомогою існуючих коефіцієнтів здійснювати загальну оцінку фінансової стійкості підприємства. Розглянемо деякі з них використовуючи дані ПрАТ «Завод «Фрегат».

В табл.2.4 наведено показники з допомогою яких ми можемо проаналізувати фінансову стійкість підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат».

Власний оборотний капітал підприємства в динаміці з 2018 по 2019 роки збільшився на 17229 тис.грн., а в період з 2019 по 2020 роки зменшився на 13017 тис.грн..Тобто на кінець 2018 року оборотний капітал становив - 96337 тис.грн., на кінець 2019 року -79108 тис.грн., на кінець 2020 -92125 тис.грн..

Довгострокові кредити та позичкові засоби зменшуються спочатку в період з2018 року по 2019 рік на 5360 тис.грн., а потім в 2019-2020 роках на 317 тис.грн..Загальна сума короткострокових кредитів відсутня.Значення на кінець 2018 року становило 9436 тис.грн., на кінець 2019 року 4076 тис.грн., на кінець 2020 року 3759 тис.грн..

В період з 2018 по2019 роки основні джерела формування запасів і витрат зросли до 11869 тис. грн., тобто з -86901 тис.грн. в 2018 році до - 75032 тис.грн в 2019 році. На кінець 2020 вони зменшилися на 13334 тис.грн., та становили -88366 тис.грн..

На кінець 2018 року матеріальні запаси були 135791 тис.грн., на кінець 2019 року 156271 тис.грн., тобто матеріальні запаси ПрАТ «Завод «Фрегат» збільшилися на 20480 тис.грн..В період з 2019-2020 років матеріальні запаси зменшилися до 115145 тис.грн., тобто на 41126 тис.грн..

Нестача власних оборотних коштів на кінець 2018 року становила - 232128 тис.грн.. В 2019 році вона становила -235379 тис.грн., отже в період з 2018 по 2019 нестача власних оборотних коштів зросла на 3251 тис.грн.. А в 2020 році вона сановила -207270 тис.грн..В 2019-2020 роки нестача власних оборотних коштів на ПрАТ «Завод «Фрегат» зменшилася на 28109 тис.грн..

Таблиця 2.4.

Оцінка фінансової стійкості на ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2018-2020 роки

Показник	Значення на кінець, тис. грн.			Динаміка на кінець	
	2018	2019	2020	2019	2020
1. Власний оборотний капітал підприємства	-96337	-79 108	-92125	17 229	-13017
2. Довгострокові кредити і позичкові засоби	9436	4076	3759	-5360	-317
3. Загальна сума короткострокових кредитів підприємства	0	0	0	0	0
4. Основні джерела формування запасів і витрат	-86 901	-75 032	-88 366	11 869	-13334
5. Матеріальні запаси	135791	156271	115145	20480	-41126
6. Надлишок/Нестача власних оборотних коштів (ДВОК)	-232 128	-235 379	-207 270	-3 251	28 109
7. Надлишок/Нестача власних і довгострокових джерел (ДВД)	-222 692	-231 303	-203 511	-8611	27792
8. Надлишок/Нестача основних джерел формування запасів і витрат	-222 692	-231 303	-203 511	-8611	27792
9. Тривимірний показник фінансової ситуації	(0,0,0)	(0,0,0)	(0,0,0)	X	X

Нестача основних джерел формування запасів і витрат в 2018 році складала -222692 тис.грн., на кінець 2019 року -231303 тис.грн. , а на кінець 2020 року нестача основних джерел формування запасів і витрат -203511 тис.грн..Тобто в період 2018-2019 років нестача основних джерел формування запасів і витрат на ПрАТ «Завод «Фрегат» збільшилася на 8611 тис.грн., а в період 2019-2020 роки зменшилася на 27792 тис.грн.

Розглянемо табл.2.5 для аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат».

Коефіцієнт автономії на 2018 рік становить 0,042, на 2019 рік 0,072, на 2020 рік 0,065.В 2019 році порівняно з 2018 роком коефіцієнт автономії збільшився на 0,030 або на 72,13%. В 2020 порівняно з 2019 коефіцієнт зменшився на 0,007 або на 9,68%.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2018 році 0,957, в 2019 році становив 0,927, а в 2020 році 0,934.В період з 2018 по 2019 роки коефіцієнт концентрації позикового капіталу зменшився на 0,030 або на 3,17%. Як бачимо по табл.2.5. в періоді 2019-2020 коефіцієнт збільшився на 0,007 або на 0,75%.

В 2018 році коефіцієнт фінансової залежності був 23,71, в 2019 році він знизився до 13,77, тобто на 9,93 або на 41,90%.В 2020 році порівняно з 2019 коефіцієнт фінансової залежності трохи збільшився, на 1,47 або на 10,72%. В цілому ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2020 році став більш фінансово незалежним ніж в 2018 році.

Коефіцієнт фінансування на кінець 2018 року складав 0,044, на кінець 2019 року 0,078, а на кінець 2020 року 0,070.Зріс коефіцієнт фінансування в період з 2018 по 2019 роки на 0,034 або на 77,78%. Пішов на спад в період з 2019 по2020 роки на 0,008 або на 10,36%. Порівняно з 2018 роком коефіцієнт фінансування зріс на 0,026. Коефіцієнт фінансування відображає співвідношення залучених та власних джерел фінансування без розподілу залучених на довго та короткострокові.

Таблиця 2.5

Коефіцієнти оцінки фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат», 2018-2020 рр.

Показники	На кінець року			Відхилення (+,-)		Відхилення у %	
	2018	2019	2020	2019 від 2018	2020 від 2019	2019 від 2018	2020 від 2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт автономії	0,042181	0,07260901	0,06557689	0,03042801	-0,00703212	72,1367759	-9,6849164
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,957819	0,92739099	0,93442311	-0,030428	0,007032122	-3,176802	0,75826941
Коефіцієнт фінансової залежності	23,7073567	13,772395	15,2492745	-9,9349617	1,476879487	-41,906661	10,7234761
Коефіцієнт фінансування	0,04403859	0,07829385	0,07017901	0,03425526	-0,00811484	77,7846419	-10,364594
Коефіцієнт фінансового ризику	22,7073567	12,772395	14,2492745	-9,9349617	1,476879487	-43,752172	11,5630584
Коефіцієнт забезпеченості запасів	-0,7094506	-0,5062232	0,80007816	0,20322739	-0,293855	-28,645744	58,048509
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	-0,3802091	-0,2636845	0,50388614	0,11652455	-0,2402016	-30,647492	91,0943044
Коефіцієнт маневреності	-6,2552432	-2,6650945	4,77430556	3,59014867	-2,10921106	-57,39423	79,1420739
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів	0,02584377	0,0099705	0,01277485	-0,0158733	0,002804352	-	-

Продовження табл.2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-1,4095415	-1,9754134	1,24987788	-0,5658719	0,725535476	40,1458099	-36,728286
Коефіцієнт покриття запасів	-1,5625942	-2,0827247	1,30304642	-0,5201305	0,779678284	33,2863441	-37,435494
Коефіцієнт фінансової стійкості (I)	-0,2380086	-0,1835394	0,30030926	0,05446926	-0,11676988	-22,885412	63,6211586
Коефіцієнт фінансової стійкості (II)	0,04525979	0,07914475	0,07115175	0,03388496	-0,00799299	74,8677006	-10,099208
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,61268749	0,13731766	0,19480721	-0,4754698	0,057489557	—	—

Коефіцієнт фінансового ризику в 2018 році становив 22,70, в 2019 році він зменшився до 12,77 тобто на 9,93 або на 43,75%.

В 2020 році коефіцієнт фінансового ризику ПрАТ «Завод «Фрегат» збільшився порівняно з 2019 роком до 14,24, отже на 1,47 або на 11,56%.

Коефіцієнт забезпеченості запасів на кінці 2018 року був -0,709, на кінці 2019 року -0,506, а на кінці 2020 року -0,800. Різниця в 2018-2019 роках становила 0,203, тобто коефіцієнт зменшився на 28,64%. На кінець 2020 року коефіцієнт забезпеченості запасів збільшився на 58,04%.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів на ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2018 році складав -0,380, на кінець 2019 року був -0,263, а в 2020 році -0,503. На кінець 2019 року коефіцієнт забезпеченості оборотних активів зменшився на 0,116 або на 30,64%. На кінець 2020 року він зріс на 0,240 або на 91,09%.

Коефіцієнт маневреності коливався від -6,25 в 2018 році до -2,66 в 2019 та до -4,77 в 2020 році. Різниця між 2018 та 2019 роках складала 3,59 або -57,39%, а в період 2019-2020 років коефіцієнт маневреності зріс на 2,10 або на 79,14%. Показує, яка частка власного капіталу вкладена у найбільш мобільні активи.

Коефіцієнт довготермінового залучення коштів в 2020 році становив 0,012, в 2019 році 0,009, в 2018 році 0,025. В період 2018-2019 років коефіцієнт довготермінового залучення коштів на ПрАТ «Завод «Фрегат» зменшився на 0,015, а в період 2019-2020 років збільшився на 0,002.

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу на кінець 2018 року складав -1,409, на кінець 2019 року -1,975, а на кінець 2020 року -1,249. Якщо порівнювати 2019 рік та 2018 рік то можна звернути увагу на те що коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу збільшився на 0,56 або на 40,14%. На кінець 2020 року порівняно з 2019 роком коефіцієнт зменшився на 0,72 або на 36,72%.

Коефіцієнт покриття запасів показує, скільки припадає «нормальних» джерел фінансування на 1 грн. запасів. В кінці 2018 року складав -1,56, в

кінці 2019 року -2,08, в кінці 2020 року становив -1,30. В період з 2018 року по 2019 рік коефіцієнт покриття запасів ПрАТ «Завод «Фрегат» збільшився на 0,52 або на 33,28%. В період 2019-2020 років коефіцієнт зменшився на 0,77 або на 37,43%.

Праналізуємо два коефіцієнта фінансової стійкості:

1. Коефіцієнт фінансової стійкості (I) в 2018 році складав -0,23, в кінці 2019 року -0,18, на кінці 2020 року складав -0,03. В період з 2018 року по 2019 рік зменшився на 0,05 або на 22,88%. В період з 2019 по 2020 роки коефіцієнт фінансової стійкості збільшився на 0,11 або на 63,62%. Характеризує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі

2. Коефіцієнт фінансової стійкості (II) в 2018 році становив 0,045, в 2019 році 0,079, на кінці 2020 року 0,071. Порівняно з 2018 роком в 2019 році коефіцієнт фінансової стійкості зріс на 0,033 або на 74,86%. В періоді з 2019 по 2020 коефіцієнт зменшився на 0,007 або на 10,09%. Показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена власним капіталом

Коефіцієнт фінансового левериджу в 2018 році був 0,61, на кінець 2019 року 0,13, на кінець 2020 року 0,19. В період з 2018 по 2019 роки коефіцієнт зменшився на 0,47, а в період з 2019 по 2020 роки коефіцієнт збільшився на 0,05.

В даному розділі перелічені лише основні загальні коефіцієнти, що використовуються для аналізу фінансової стійкості підприємства. В світовій практиці фінансового аналізу, зокрема аналізу фінансової стійкості, використовується дуже велика кількість різноманітних показників. Аналітик обирає ті чи інші показники в залежності від конкретної мети аналізу.

Отже, проаналізувавши оборотні активи та фінансовий стан ПрАТ «Завод «Фрегат» можна зробити такі висновки:

1. Розподіл джерел власних і позикових коштів у 2019-2020 роках не є задовільним.

2. Для ПрАТ «Завод «Фрегат» виконуються тільки два співвідношення (перше, друге), тобто структура балансу не є оптимальною.

3. Хоча в ПрАТ «Завод «Фрегат» більшість коефіцієнтів має позитивну динаміку майже всі вони не відповідають нормативам

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»

3.1. Програма заходів щодо вдосконалення показників оборотних активів на ПрАТ «Завод «Фрегат»

Для створення ефективних умов формування джерел фінансування оборотних коштів необхідно компетентно одночасно управляти рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Встановлено, що благоприємні умови для формування вільних грошових коштів забезпечуються двома обставинами:

- коли середній одноденний розмір виручки від продажу перевищує середню одноденну суму витрат на продану продукцію і приріст балансових запасів;

- дебіторська заборгованість обертається швидше від кредиторської заборгованості. Наявність вільних грошових коштів у обігу чи їх брак для розрахунків з кредиторами визначається співвідношенням оборотності дебіторської й кредиторської заборгованості та величини кожного платежу дебіторів і кредиторів.

Головні шляхи збільшення продуктивності виробництва - це збільшення його технічного рівня, поліпшення управління, організації виготовлення та праці, зміна розміру і структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів і інші.

Взагалі заходи підвищення ефективності функціонування ПрАТ «Завод «Фрегат» можна звести до трьох напрямків [24]:

1. Удосконалення системи управління підприємством та всіма видами його діяльності (організаційний);

2. Управління витратами і ресурсами (ресурсний);

3. Розвитку й удосконалення виробництва та іншої діяльності (технологічний).

Для оборотних фондів важливим показником вважається швидкість їх обороту, отже, варто проаналізувати моменти її зростання на ПрАТ «Завод «Фрегат», зокрема такі:

- скорочення обсягів незавершеного виробництва;
- поліпшення системи матеріально-технічного забезпечення з метою оптимізації виробничих запасів;
- прискорення реалізації готової продукції (активізація рекламної діяльності);
- скорочення розмірів дебіторської заборгованості.[24]

Крім цього, слід звернути увагу і на інші напрямки раціоналізації застосування матеріальних ресурсів на ПрАТ «Завод «Фрегат»:

- визначити основні причини нераціонального використання та втрат ресурсів;
- впроваджувати вторинні ресурси;
- розробити систему заохочення за економію енергії, сировини і матеріалів;
- звернути увагу на використання передових високотехнологічних матеріалів;
- гарантувати аргументоване нормування витрат матеріалів.

За аналізом продуктивності використання трудового потенціалу ПрАТ «Завод «Фрегат», варто сконцентрувати увагу на таких пунктах:

- внутрішньозмінні витрати робочого часу;
- витрати робочого часу внаслідок плинності кадрів;
- ступінь застосування нових технологій, автоматизації праці та комп'ютерної техніки;
- тест системи винагородження працівників;
- визначення професійно-кваліфікаційної структури працюючих.

На сьогоднішній день економічний аналіз не займає надто багато часу, є багато можливостей автоматизувати процес аналізу застосовуючи різноманітні програми для розрахунків. Існує досить великий список програмних продуктів, що дозволяють деякі частково, а деякі й повністю автоматизувати процес аналізу. Це і така широко відома програма, як MS Excel (що входить до стандартного пакету MS Office) і такі спеціалізовані експертно-аналітичні програмні середовища як “Бізнес-експерт”, “Аналітик” тощо.

Окрім того ряд програмних продуктів по автоматизації економічного аналізу або має вмонтований блок для здійснення розрахунків (з більшим чи меншим обсягом функцій), або існують сумісні з ними програмні продукти (такі як продукти фірми “1 С”).

Отже на сучасному етапі автоматизації аналізу оборотних активів та й вцілому економічного аналізу є не надто трудомістким процесом і не вимагає надто багато часу. Разом з тим застосування економічного аналізу в управлінському процесі значно підвище його ефективність.

3.2. Шляхи покращення нормативно-законодавчої бази функціонування оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат»

Аналіз чинного законодавства свідчить про те, що на сьогоднішній день в нормативній базі України дуже часто зустрічаються протиріччя при визначенні тих чи інших термінів.

В Господарському Кодексі України визначається, що оборотними засобами є сировина, матеріали, паливо, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого та невиробничого призначення [26, ст. 139, п.4]. Проте дане визначення треба уточнити. Тому що в даному переліку відображені лише складові оборотних фондів підприємства, а фонди обігу не обґрунтовуються. Поряд з цим, не зрозуміло

чи мова йде про всі складові оборотних активів, чи тільки їх частина. Якщо всі складові, то в ньому не знайшли відображення поточні фінансові інвестиції, поточна дебіторська заборгованість, грошові кошти.

В Постанові Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Методики оцінки вартості об'єктів оренди" [27, п. 14] використовуються терміни необоротні та оборотні засоби, оборотні матеріальні засоби. Слід зазначити, що належність майна до тієї чи іншої складової, за цим нормативним актом, необхідно визначати згідно з П(С)БО 7 "Основні засоби", П(С)БО 8 "Нематеріальні активи", П(С)БО 9 "Запаси", П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції". Однак у П(С)БО не визначені такі поняття. У зв'язку з цим, виникає необхідність забезпечити єдиний підхід до використання відповідних категорій їх визначень та оцінки. [28]

Виходячи з представлених прикладів можна зробити висновок що для покращення нормативно-законодавчої бази функціонування треба застосувати такі заходи:

- перегляд нормативно-законодавчої бази, виправлення помилок та неточностей;
- впровадження нових технологій, автоматизації функціонування нормативно-законодавчої бази функціонування оборотних активів;
- збільшення доступності інформації для більшої кількості людей (не тільки для професійного використання, а й для простого ознайомлення).

3.3 Система раннього попередження та реагування

Своєчасне виявлення проблемних тенденцій, факторів, ідентифікація фінансової кризи на підприємстві та розробка антикризових заходів є чи не

головним завданням системи стратегічного контролінгу. Все це можливо здійснити впровадивши ПрАТ «Завод «Фрегат» системи раннього попередження та реагування (СРПР) як одного з найдієвіших інструментів системи контролінгу.

Система раннього попередження та реагування — це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики, які можуть загрожувати на підприємству як із зовні, так і з середини.

Процес створення системи раннього попередження складається з ряду етапів:

- 1.Визначення сфер спостереження;
- 2.Визначення індикаторів раннього попередження, які можуть указувати на розвиток того чи іншого негативного процесу;
- 3.Визначення цільових показників та інтервалів їх зміни за ко-жним індикатором;
- 4.Формування завдань для центрів обробки інформації (розробка висновків щодо впливу тієї чи іншої інформації на діяльність підприємства);
- 5.Формування інформаційних каналів: забезпечення прямого та зворотного зв'язку між джерелами інформації та системою раннього реагування, між системою та її користувачами — керівниками всіх рівнів.

Розрізняють дві підсистеми СРПР:

систему, зорієнтовану на внутрішні параметри діяльності підприємства (ідентифікацію наслідків дії тих чи інших факторів, визначення симптомів, виявлення першопричин);

систему, зорієнтовану на зовнішнє середовище.

Предметом дослідження останньої є завчасне прогнозування загроз, насамперед із боку контрагентів (для банків це аналіз підприємств з метою оцінки їх кредитоспроможності), держави, конкурентів і т.н.

На базі системи раннього попередження та реагування будується система управління ризиками, яка включає в себе такі блоки завдань:

- ідентифікація ризиків;

- оцінка ризиків;
- нейтралізація ризиків.

Виявлення загрози банкрутства, тобто прогнозування банкрутства є головним завданням СРПР. Прогнозування банкрутства полягає в своєчасній розробці контрзаходів, спрямованих на подолання підприємством негативних тенденцій. В економічній літературі існує чимало моделей прогнозування банкрутства. Деяким з них притаманний фундаментальний підхід, іншим — суто технічне вирішення проблеми прогнозування банкрутства.

Фундаментальний підхід ґрунтується на зборі й аналізі всієї інформації про підприємство із внутрішніх та зовнішніх джерел. Зовнішня інформація дає підставу оцінки сучасного стану і перспектив галузі, до якої належить це підприємство, загальний розвиток кон'юнктури і т.д. З огляду на здобуті загальноекономічні дані, внутрішні джерела інформації та фінансові плани підприємства прогнозуються результати його господарської діяльності на найближчий період. [25]

Інструментами системи раннього попередження та прогнозування є ряд показників в тому числі синтетичних, інтегральних і спеціальних методів. До них відносяться: дискримінаційний аналіз, тест на банкрутство Тамарі (фінансовий аналітик „Bank of Israel”), двофакторна і п'ятифакторна модель Альтмана, модель Спрінгейта, універсальна дискримінаційна функція, система показників та коефіцієнт Бівера, Cash-Flow і його відношення до заборгованості, темп зростання власного капіталу, коефіцієнти відновлення чи втрати платоспроможності та багато інших які дають можливість постежити тенденції зміни фінансового стану суб'єкта господарювання.

У вітчизняній практиці такі моделі майже не застосовуються, оскільки не враховують галузевих особливостей розвитку підприємств та притаманних їм форм організації бізнесу, стану ринкових відносин в Україні. Йдеться про суто теоретичний характер підходів до прогнозування банкрутства. У вітчизняних умовах дані такого прогнозування є досить суб'єктивними і не дають підстав для практичних висновків хоча дають

можливість відстежувати тенденції і таким чином акцентувати увагу на змінах фінансового стану підприємства. Мають бути розроблені вітчизняні моделі прогнозування з урахуванням галузевих особливостей.

Крім синтетичних показників існує багато кількісних підходів щодо оцінки ймовірності фінансової кризи та банкрутства підприємств: методика, визначена законодавством України [34]; методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій, запропонована Агентством з питань попередження банкрутства підприємств і організацій[37]; горизонтальний, вертикальний і трендовий аналіз; аналіз фінансової стійкості на основі визначення надлишків або відсутності джерел для формування запасів і витрат (показник типу фінансової ситуації); аналіз матриць фінансової рівноваги; аналіз фінансових компонентів; експертна діагностика.

Загалом з метою раннього попередження, запобігання, діагностики визначається група об'єктів спостереження і система фінансових показників які сигналізують про загрозу банкрутства (ліквідності, платоспроможності, структури капіталу, структури і терміновості зобов'язань, чистого грошового потоку), що потребують постійного нагляду і реагування.[25]

В даному розділі розповідається про шляхи вдосконалення показників оборотних активів та було зроблено такі висновки:

- взагалі заходи підвищення ефективності функціонування підприємства можна звести до таких напрямків: удосконалення системи управління підприємством та всіма видами його діяльності (організаційний); управління витратами і ресурсами (ресурсний); розвитку й удосконалення виробництва та іншої діяльності (технологічний).

- на сучасному етапі автоматизації аналізу оборотних активів та й вцілому економічного аналізу є не надто трудомістким процесом і не вимагає надто багато часу. Разом з тим застосування економічного аналізу в управлінському процесі значно підніме його ефективність.

- перегляд нормативно-законодавчої бази, виправлення помилок та неточностей;
- введення нових технологій, автоматизації функціонування нормативно-законодавчої бази функціонування оборотних активів;
- збільшення доступності інформації для більшої кількості людей (не тільки для професійного використання, а й для простого ознайомлення).
- система раннього попередження та реагування — це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики, які можуть загрожувати на підприємству як із зовні, так і з середини.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ НА ПРАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»

4.1. Небезпечні виробничі фактори та техніка безпеки на ПрАТ «Завод «Фрегат»

Залежно від часу і інтенсивності впливу на працівника, виробничі фактори можуть бути небезпечними або шкідливими.

При миттєвій дії фактор стає небезпечним, а при тривалому впливі — шкідливим.

Небезпечним називають виробничий фактор, вплив якого на організм працюючого у відповідних умовах праці може призвести до травм або іншого раптового, різкого погіршення стану здоров'я.

Шкідливим називають виробничий фактор, вплив якого на організм працюючого може призводити в певних умовах до захворювання або зниження рівня працездатності.[38]

Згідно зі ст. 15 Закону «Про охорону праці» така служба обов'язково повинна бути створена на підприємстві з кількістю працюючих 50 і більше осіб у відповідності з Типовим положенням про службу охорони праці. Також має бути розроблено Положення про службу охорони праці цього підприємства, визначено структуру такої служби, її чисельність, основні завдання, функції та права її працівників.

На підприємствах з кількістю працівників менше 50 чоловік функції служби охорони праці можуть виконувати в порядку сумісництва (суміщення) особи, які мають відповідну підготовку. А на підприємствах з кількістю працівників менше 20 для виконання функцій служби охорони праці можуть на договірних засадах залучатися сторонні фахівці, які мають

не менше трьох років виробничого стажу і пройшли навчання з охорони праці.

Положення, інструкції та інші акти з охорони праці.

Обов'язок роботодавця – затвердити документи, які передбачені ст. 13 Закону «Про охорону праці». Вони повинні встановлювати правила виконання робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, на будівельних майданчиках і робочих місцях. Інструкції та інша документація з охорони праці розробляються на підставі положень законодавства з охорони праці, типових інструкцій та технологічної документації підприємства з урахуванням виду діяльності підприємства і конкретних умов праці на ньому, керівниками структурних підрозділів.

Інструктажі з питань охорони праці.

Перед початком роботи нового працівника роботодавець зобов'язаний проінформувати його під розписку про умови праці, наявні на його робочому місці. У тому числі, про всі небезпечні чи шкідливі виробничі фактори, які ще не усунуто, та про можливі наслідки їх впливу на здоров'я працівника, а також про можливі пільги та компенсації за роботу в таких умовах.

Крім того, при прийнятті на роботу всі працівники повинні за рахунок роботодавця пройти вступний інструктаж, навчання, перевірку знань, первинний інструктаж на робочому місці, стажування і набуття навичок безпечних методів праці. Тільки після цього працівники допускаються до самостійної роботи. Вступний інструктаж проводить спеціаліст з охорони праці, а первинний – безпосередній керівник працівника. Надалі з працівниками повинні проводитися повторні інструктажі (раз на квартал при виконанні робіт підвищеної небезпеки або раз на півріччя), решту позапланові (при зміні правил охорони праці, зміни в обладнанні або при порушенні працівником правил охорони праці) та цільові інструктажі (зокрема, при разових роботах, не пов'язаних зі спеціальністю). Інформація

про проведення інструктажів має вноситися до відповідного журналу, завірені підписом як того, кого інструктували, так і того, хто інструктував.

Проведення медичних оглядів.

Роботодавець зобов'язаний за свої кошти організувати проведення попереднього (при прийнятті на роботу) та періодичних (протягом трудової діяльності) медоглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі. Також він зобов'язаний проводити щорічний обов'язковий медогляд осіб віком до 21 року.

Результати профмедогляду працівників у вигляді заключення фахівців про можливість допуску працівника до роботи заносяться в їх медичні довідки, які повинні зберігатися у роботодавця.

Інформацію про організацію трудових медичних оглядів, а також взірці відповідних бланків можна отримати на сайті Управління Держпраці у Тернопільській області: розділ «Діяльність», підрозділ «Медичні огляди».

Атестація робочих місць.

На підприємствах, де технологічний процес, використовуване обладнання, сировина та / або матеріали є потенційними джерелами шкідливих і небезпечних виробничих факторів, які можуть негативно впливати на стан здоров'я працюючих, повинна проводитись атестація робочих місць за умовами праці. Така атестація повинна проводитись атестаційною комісією, склад і повноваження якої визначаються наказом по підприємству в строки, передбачені колективним договором, але не рідше одного разу на 5 років. [39]

Приміщення установи по електробезпеці відноситься до приміщень без підвищеної небезпеки поразки струмом, оскільки в ньому відсутня висока вологість і висока температура, а також немає струмопровідної підлоги та хімічно активного середовища.

У відділі проведена внутрішня електропроводка, обладнана розетками. У відділі є 4 комп'ютери з процесорами Intel Core 2 Duo.

Монітори стоять на робочих столах на відстані 50 см від сидячого місця працівника, системні блоки сховані у столи, сканер стоїть на столі. Ширина проходу між робочими місцями складає приблизно 1м, що відповідає санітарним нормам.

Слід зазначити, що забезпечення електробезпеки залежить від конструкції електрообладнання, використання технічних засобів захисту. Для того, щоб захистити людину від ураження електричним струмом при пошкодженні ізоляції, у приміщенні підприємства передбачене захисне заземлення. Крім захисного заземлення в даному приміщенні застосовують захисне відключення.

Для захисту працівників від електроструму в приміщенні зроблене заземлення окремим контуром, і 2 типи електропроводки заземлені. Відстань розеток від підлоги – 0,5 м.

На підприємстві діє «Положення про управління охороною праці», затверджене головою правління. Контроль за охороною праці покладений на відділ з охорони праці, техніки безпеки і протипожежної безпеки.

На підприємстві з охорони праці, техніки безпеки організоване навчання і інструктаж всіх працівників. Для новоприбулих працівників проводиться вступний інструктаж, а також первинний інструктаж вже на робочому місці.

На підприємстві проводяться також такі види інструктажів:

1. повторний інструктаж для всіх працівників (1 раз в квартал);
2. позаплановий інструктаж (при впровадженні нового обладнання або технології, травмах).

Один раз в квартал проводиться нарада по організації охорони праці, за результатами якої складається протокол і видаються необхідні накази.

Пожежна безпека в приміщенні фінансового відділу ПрАТ «Завод «Фрегат»

У процесі аналізу протипожежних заходів у приміщенні було встановлено:

1) категорія приміщення по пожежній безпеці – В (пожежно-небезпечні), до яких відносяться офісні приміщення;

2) ступінь вогнестійкості будівлі – II.

Пожежна профілактика передбачає наявність ефективних заходів, які попереджують загорання, або, у разі пожежі, забезпечення швидкого його гасіння.

Для успішного проведення протипожежної профілактики на підприємстві необхідно встановити основні чинники пожеж. Основними чинниками пожеж можуть бути:

1) порушення правил експлуатації обчислювальної та іншої оргтехніки, електротехнічних приладів;

2) несправність електропроводки та опалювальних приладів та порушення правил їхньої експлуатації;

3) невиконання вимог нормативних документів по питаннях пожежної безпеки.

Для локалізації пожеж, які можуть виникати, і зменшення можливих збитків від них важливе значення мають правильні планувальні і конструктивні рішення при розміщенні офісів, оснащення їх системами пожежної сигналізації, необхідними засобами пожежогасіння і організацією пожежної охорони.

Основні необхідні засоби пожежогасіння – це вогнегасники, пожежний щит, пожежний кран.

У приміщенні фінансового відділу є один вуглекислотний вогнегасник ВВ-3.

Для гасіння пожеж у середині будівлі встановлений внутрішній пожежний кран з приєднаним до нього рукавом, який знаходиться у спеціальній ніші з надписом “ПК”. Кран знаходиться у тій же приймальні та розташований на висоті 1,35 м від підлоги.

Приміщення ПрАТ «Завод «Фрегат» обладнано такими засобом пожежної сигналізації та зв'язку, як пожежний оповісник ручної дії, який

вмикається натиском кнопки у разі виникнення пожежі. Загальне приміщення підприємства також обладнане такими засобами пожежної сигналізації та зв'язку, як телефон загального призначення та пожежний оповісник ручної дії.

Для інформування людей про місця установки вогнегасників вивішуються спеціальні вказівні знаки. На кожному поверсі приміщення є план евакуації у разі виникнення пожежі.

Засоби, які застосовуються для попередження і ліквідації пожеж, відповідають правилам протипожежної безпеки, схвалені і дозволені службою пожежної охорони.

Висновки до четвертого розділу

За результатами аналізу можна зробити висновки:

1. стан гігієни праці в відділенні задовільний;
2. техніка безпеки і пожежна профілактика в приміщенні задовольняє необхідним вимогам.[40]

Висновки

Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Оборотні активи — це такі активи у формі предметів праці, які можуть бути перетворені у грошові кошти протягом одного календарного року або одного виробничого циклу. Постійна їх наявність забезпечує безперервний процес виробництва. Характерною особливістю оборотних активів є їх повне використання в кожному виробничому циклі та повне перенесення своєї вартості на готову продукцію.

2. Оборотні активи підприємства формуються з 3 джерел:

- власні;
- прирівняні до власних (додатково залучені);
- позичені.

3. Розподіл джерел власних і позикових коштів у 2019-2020 роках на ПрАТ «Завод «Фрегат» не є задовільним.

4. При розгляді оптимальної структури балансу вітчизняного підприємства було визначено що для ПрАТ «Завод «Фрегат» виконуються тільки два співвідношення (необоротні активи та оборотні активи), тобто структура балансу не є оптимальною.

5. Заходи підвищення ефективності функціонування підприємства доцільно класифікувати наступним чином : удосконалення системи управління підприємством та всіма видами його діяльності (організаційний); управління витратами і ресурсами (ресурсний); розвитку й удосконалення виробництва та іншої діяльності (технологічний).

6. Для підвищення ефективності управління використанням оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат», на підприємстві необхідно запровадити системну діагностику фінансового стану, аналіз причин погіршення значень фінансових показників і розробку заходів, спрямованих на поліпшення ситуації.

7. В дипломній роботі пропонується ввести систему раннього попередження та реагування на ПрАТ «Завод «Фрегат» з метою запобігання та діагностики банкрутства. Для цього буде визначена група об'єктів спостереження і система фінансових показників які сигналізують про загрозу банкрутства. Згідно з найновішими розробками у сфері фінансового контролінгу як ключовий внутрішній індикатор раннього попередження рекомендується використовувати показник Free Cash-flow. Цей показник є результатом руху грошових коштів у рамках операційної та інвестиційної діяльності й оперативно сигналізує про проблеми в сфері збуту, виробництва, управління оборотними активами тощо.

Список використаної літератури

1. Grzegorz Zimon The Impact of Quality Management Systems on the Efficiency of Current Assets Management in Small Commercial Enterprises/Grzegorz Zimon// - European Research Studies Journal Volume XXII, Issue 4, 2019 pp. 308-316
2. Kovalchuk, T., & Verhun, A. IMPROVEMENT OF THE METHOD OF ANALYSIS OF ASSET MANAGEMENT EFFICIENCY. Baltic Journal of Economic Studies, 2019. 61-66. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-61-66>
3. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / М.Д. Білик, Павловська О.В., Притурен Н.М//. – К.: КНЕУ, 2007. – 592 с. – ISBN 966-574-799-1.
4. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия: научное издание / И.А. Бланк//. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 448 с. – ISBN 5 – 901620-39-9.
5. Сутність оборотних активів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5740687/page:19/>
6. Оборотні активи підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidru4niki.com/84830/finans/oborotni_aktivi_pidpriyemstv
7. Нормативно-законодавча база оборотних активів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/171.pdf>
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]. Закон України № 996-XIV від 14.11.2020 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
9. П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [Електронний ресурс]. Наказ Мінфіну від 07.02.2013 № 73 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
10. Формування оборотних активів підприємства [Електронний ресурс].

https://pidru4niki.com/1646080744824/finansi/dzherela_formuvannya_oborotnih_aktiviv_pidpriyemstva

11. Дядюк М. А., Васильєва В. В. Оборотні активи як об'єкт управління у процесі розробки та прийняття господарських рішень / М. А. Дядюк, В. В. Васильєва // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2012. - Вип. 1(1). - С. 263- 271.

12. Носов П.Л. Сучасна класифікація оборотних активів / П.Л. Носов, Г.І. Купалова // Економіка і держава. – 2014. – № 7. – С. 43–46.

13. Демченко Т. А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. Актуальні проблеми економіки / Т. А. Демченко//. – 2007. – №9. – 227 с.

14. Пеняк Ю.С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04/ Ю.С. Пеняк; Харк. нац. аграр. ун_т ім. В.В. Докучаєва.— Х., 2010. — 20 с.

15. Ермасова Н. Б. Финансовый менеджмент / Н. Б. Ермасова.// – М.: Юрайт-Издат, 2007. – 192с.

16. Osadchy E.A. Financial Statements of a Company as an Information Base for Decision-Making in a Transforming Economy/E.A. Osadchy , E.M. Akhmetshin, E.F. Amirova, T.N. Bochkareva, Yu.Yu. Gazizyanova, A.V. Yumashev//European Research Studies Journal Volume XXI, Issue 2, 2018 pp. 339-350

17. Бурак І.О. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління оборотними активами суб'єкта підприємницької діяльності/ І.О. Бурак, Р.Р . Гиршкан//«Young Scientist» • № 5 (57) • May, 2018 – с.277

18. . Боди З. Финансы / З. Боди, Р. Мертон// — М.: Вильямс, 2007. — 592 с.

19. Володькіна М. В. Економіка промислового підприємства: навчальний посібник / М. В. Володькіна.// — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 196 с.

20. Кирейцев Г. Г. Финансовый менеджмент: учеб. пособие / Г. Г. Кирейцев//. – К. : ЦУЛ, 2006. – 496
21. Єпіфанова І.Ю., Фінансовий аналіз та звітність / І.Ю. Єпіфанова, В.В. Джеджула//.: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. 143 с.
22. Офіційний сайт SMIDA :Інформація по ПрАТ «Завод «Фрегат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://smida.gov.ua/db/feed/showform/fin_general/31493
23. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/37309>
24. Гетьман О.О. Економіка підприємства: Навч . Посібник.- 2-г видання. /О.О. Гетьман, В.М. Шаповал//. - К.: Центр учбової літератури, 2010. -С. 488.
25. Система раннього попередження та реагування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5705110/page/7/>
26. Господарський кодекс України [Електронний ресурс].Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
27. Про затвердження Порядку дооцінки матеріальних запасів, малоцінних і швидкозношуваних предметів бюджетних установ: Наказ Головного управління Державного казначейства України, Міністерства економіки України[Електронний ресурс]. Закон України N 127/13 8 від 2.12.1997 р– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0607-97>
28. Проблеми нормативно-правового регулювання обліку оборотних активів на вітчизняних підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2358>
29. П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах".[Електронний ресурс]. Наказ Мінфіну від 28.05.99 р. № 137. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text>

30. П(С)БО 15 "Доходи" .[Електронний ресурс]. Наказ Мінфіну від 29.11.99 р. № 290. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>
31. П(С)БО 16 "Витрати".[Електронний ресурс] Наказ Мінфіну від 31.12.99 р. № 318– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
32. Порядок надання фінансової звітності. [Електронний ресурс] Наказ КМУ від 28. 02. 2000 р. № 419– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>
33. План рахунків бухгалтерського обліку і інструкція по його застосуванню. [Електронний ресурс] Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>
34. Міжнародні стандарти фінансової звітності та бухгалтерського обліку. — Київ: Сварог, 2017. — 734 с.
35. Канцедал Н. Ю. Окремі питання управління оборотними активами підприємства /Н. Ю. Канцедал, І. М. Клімович, В. І. Ганін//Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, 11.2019 - с. 3-4
36. Купріна Н. М. Оборотні активи підприємства: аспекти бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами та їх класифікація/Н. М. Купріна, К. О. Васьковська, Г. Б. Пчелянська, О. М. Величко//Одеська національна академія харчових технологій вул. Канатна, 1 12, м. Одеса, Україна, 29.12. 2020 - с. 5-6
37. But T. V. Analysis of the financial sustainability of enterprises in modern conditions /Т. V. But, К. L. Netudyhata// Petro Mohyla Black Sea National University., 26.03.2020 – с3-4
38. Шкідливі та небезпечні виробничі фактори [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://oppb.com.ua/news/shcho-take-shkidlyvi-i-nebezpechni-vyrobnychi-factory>

39. Охорона праці на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://te.dsp.gov.ua/ohorona-pratsi-na-pidpryyemstvi-shho-potribno-znaty/>

40. Техніка безпеки в приміщенні фінансового відділу [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://studfile.net/preview/1756327/page:12/>